

ВІДГУК

офіційного опонента –

доктора педагогічних наук, професора

Коляди Наталії Миколаївни

на дисертацію **Карпенко Юлії Петрівни**

«Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами.

В сучасних умовах реформування медичної галузі актуалізується проблема якісної підготовки фахівців медичної галузі з відповідним рівнем професіоналізму. Зокрема, наукова проблема формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки.

Саме науково-дослідна діяльність сприяє розвитку потенціалу майбутніх фахівців, стимулює їх до наукових досліджень, підвищує якість медичної освіти. Вона дозволяє виявити не лише здібності молоді до науки, але й допомагає набути досвіду пошуково-творчої роботи, розвивати інтелектуальні здібності, дослідницькі вміння, творчий потенціал на основі принципів академічної доброчесності, мобільності, свободи і на цьому підґрунті формувати активну, компетентну, творчу, конкурентоспроможну особистість.

Аналіз наукової літератури уможливив виокремлення низки суперечностей, а саме між необхідністю:

– формування готовності майбутніх сімейних лікарів до наукової діяльності, яка є вагомим чинником підвищення їхнього професіоналізму, та

відсутністю технологій і методичного інструментарію їх реалізації у закладах вищої медичної освіти;

– необхідністю поглиблення уявлень про сутність, структуру, критерії та показники готовності до науково-дослідної діяльності майбутніх фахівців у сфері сімейної медицини та недостатністю набутої наукової інформації, котра розширює межі розуміння та інтерпретації цієї проблеми

У контексті означеного вище актуальність і значимість дисертаційної роботи «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки» не викликає сумніву.

Важливо відзначити, що дисертація виконана відповідно до тематики комплексних програм науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Університетська педагогічна освіта: історія, теорія і перспективи розвитку в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0107U003865), з 2019 року – «Освіта дорослих в Україні та світі» (номер державної реєстрації 0119U002443).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

У результаті проведеного дослідження дисертанткою:

– розкрито сутність понять «науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів», «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності»;

– висвітлено структуру готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності;

– теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічну технологію формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності;

– уточнено критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності.

Нові факти, одержані здобувачем. Дисертація Ю. П. Карпенко є комплексним дослідженням, у якому вперше теоретично обґрунтовано й

експериментально перевірено педагогічну технологію формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності (яка реалізується за етапами: спонукально-підготовчим, змістово-процесуальним, аналітико-результативним);

– *уточнено* сутність понять «науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів», «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності», компоненти цієї готовності, їхні показники та рівні сформованості готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності;

– *подальшого розвитку* набули положення про систему проєктної діяльності майбутніх сімейних лікарів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз тексту дисертації Ю. П. Карпенко та змісту публікацій дисертантки дають змогу дійти висновку про наукову достовірність викладених автором результатів.

Дисертанткою опрацьовано наукові джерела, на підставі розгляду яких сформульовано власне бачення досліджуваної проблеми.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується належною методологічною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць, і загалом не викликає сумніву.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів.

Дисертаційна робота Ю. П. Карпенко містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальне наукове завдання.

Обґрунтовані в дисертації результати ***впроваджено*** в освітній процес Івано-Франківського національного медичного університету (довідка про впровадження № 09.1.1-529 від 11.02.2021 р.), Одеського національного медичного університету (довідка про впровадження № 16-09 /131 від

01.02.2021 р.), Української медичної стоматологічної академії (акт впровадження від 01.02.2021 р.), Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського (довідка про впровадження № 03 / 623 від 24.02.2021 р.), Черкаської медичної академії (довідка про впровадження № 01/26 від 08.02.2021 р.).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що технологія формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності пройшла експериментальну апробацію та може бути використана викладачами в процесі професійної підготовки здобувачів освіти цього фаху.

Апробований методичний доробок може бути реалізований у професійній підготовці та на курсах підвищення кваліфікації сімейних лікарів для організації наукових досліджень та професійної самореалізації. Теоретичні положення та практичні напрацювання можуть бути використані при створенні навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій з фахових навчальних дисциплін, для підготовки здобувачів освіти до написання магістерських робіт.

Оцінка змісту та завершеності дисертації.

Дисертантка на достатньому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет, аргументувала використання обраних методів дослідження.

У вступі авторка переконливо обґрунтувала актуальність проблеми та науковий апарат дослідження; розкрила наукову новизну і практичне значення одержаних результатів; надала інформацію щодо впровадження і апробації результатів дослідження.

У першому розділі – «Науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів як педагогічна проблема» – схарактеризовано психолого-педагогічну сутність поняття «науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів»;

визначено структуру та функції науково-дослідної діяльності майбутніх сімейних лікарів.

У дослідженні науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів розглядається як пізнавальна, самостійна, творча діяльність здобувачів вищої медичної освіти, яка має на меті оволодіння ними методами дослідження, теоретичними знаннями та збагачення досвіду проведення наукового пошуку.

Автором встановлено, що структурними компонентами науково-дослідної діяльності майбутніх сімейних лікарів є аксіологічний, теоретичний та операційний. Функціями цієї діяльності є мотивування молоді до наукової творчості; формування наукового світогляду здобувачів вищої медичної освіти; активізація командної діяльності з вирішення дослідницьких завдань; посилення комунікативної взаємодії, виховання гуманістичних цінностей та особистісних якостей; розвиток критичного мислення, творчого потенціалу, аналітичних здібностей майбутніх фахівців; формування суто дослідницьких якостей особистості; актуалізація вмінь професійної самоосвіти (самонавчання, самовиховання), рефлексії (самооцінки, самоконтролю, самокорекції); розвиток навичок наукового спілкування з професіоналами заради отримання порад і рекомендацій; формування стійкості, вмінь підтримувати інших.

У другому розділі – «Теоретичні питання формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності» – схарактеризовано сутність та структура поняття «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності»; визначено критерії, показники та рівні готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності.

Автором визначено сутність поняття «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності» як здатність до успішного виконання науково-дослідної діяльності, в результаті чого студент-медик розширює діапазон своїх наукових знань, умінь та навичок, самостійно

застосовує їх, знаходить шляхи розв'язання актуальних медичних завдань, аналізує проблеми та вільно орієнтується в сучасних джерелах інформації для надання кваліфікованої медичної допомоги громадянам.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка педагогічної технології формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності» – обґрунтовано педагогічну технологію формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності; визначено етапи педагогічної технології формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності; схарактеризовано методичний інструментарій реалізації етапів педагогічної технології.

З метою формування компонентів готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності автором визначено етапи означеного процесу: спонукально-підготовчий етап передбачає, насамперед, формування інтересів та прагнення здобувачів освіти до науково-дослідної діяльності; змістово-процесуальний етап передбачає самостійну роботу здобувачів освіти під керівництвом викладача в ході якого здобувачі освіти продовжують розвивати інтерес до предмету та процесу НДД, удосконалюють навички у професійному самовдосконаленні; аналітико-результативний етап передбачає формування вмінь процедурно-функціонального компонента.

Заслуговує на увагу проведена апробація методів розробленої технології на прикладі залучення здобувачів освіти до діяльності у науково-дослідній студентській лабораторії з вивчення хімії, яку автор розробила та впровадила в навчальний процес підготовки майбутніх сімейних лікарів.

Загалом у дослідженні готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності розглядається як здатність до успішного виконання науково-дослідної діяльності, в результаті чого студент-медик розширює діапазон своїх наукових знань, умінь та навичок, самостійно застосовує їх, знаходить шляхи розв'язання актуальних медичних завдань,

аналізує проблеми та вільно орієнтується в сучасних джерелах інформації для надання кваліфікованої медичної допомоги громадянам.

До того ж в умовах соціальних та економічних викликів, спричинених пандемією COVID-19, місія сімейних лікарів стає надзвичайно важливою. У сучасних реаліях проблема формування здатності студентів-медиків до самостійного оволодіння знаннями, досвідом та компетентностями стає особливо актуальною.

Отже, дисертаційна робота Ю. П. Карпенко за своїм змістом і формою є завершеним самостійним дослідженням, в якому уперше обґрунтовано теоретичні й методичні засади формування професійної позиції майбутніх медичних працівників.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. В цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. Автором на належному рівні уточнено сутність поняття «науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів» як пізнавальної, самостійної, творчої діяльності здобувачів вищої освіти, котра має на меті оволодіння ними методами дослідження, теоретичними знаннями в галузі сімейної медицини та збагачує досвід проведення власного наукового пошуку. На нашу думку, потребує підсилення інноваційний підхід у діяльності сучасних лікарів, що передбачає науково-дослідницький пошук та використання прогресивних методик професійної діяльності.

2. Потребує конкретизації обґрунтування практичного значення дослідження, зокрема, щодо можливості реалізації апробованого методичного доробку у професійній підготовці та на курсах підвищення кваліфікації сімейних лікарів для організації наукових досліджень та професійної самореалізації.

3. На нашу думку, у вступі порушена логіка визначення завдань дослідження (завдання 3, 4), про що свідчить і виклад основних висновків.

4. Відповідно до мети та завдань дослідження автором на належному науково-теоретичному рівні обґрунтовано педагогічну технологію формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності. На нашу думку, визначені етапи формування компонентів готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності (спонукально-підготовчий, змістово-процесуальний, аналітико-результативний) потребують змістової конкретизації при обґрунтуванні наукової новизни дослідження (с. 25 дисертації).

5. Теоретико-методичні результати дослідження можуть стати цінним матеріалом для наступних навчально-методичних видань автора.

Проте висловлені зауваження не впливають на позитивне враження від дисертації в цілому та не знижують її цінність.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях.

Відзначаємо значний перелік авторських публікацій: 16 одноосібних наукових та науково-методичних публікацій автора, зокрема: 6 статей у вітчизняних фахових виданнях, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 8 – у матеріалах конференцій, 1 – навчальний посібник.

На основі аналізу змісту публікацій Ю. П. Карпенко можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії».

Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки» є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (зареєстрованого в

Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), та пп. 9–18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6.03.2019 р. за № 167), а її авторка Карпенко Юлія Петрівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент –

професор кафедри соціальної педагогіки

та соціальної роботи

Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини,

доктор педагогічних наук, професор

Н. М. Коляда

Ректор

О. І. Безлюдний